

ARCHITEKT

MIESIĘCZNIK POŚWIĘCONY ARCHITEKTURZE,
BUDOWNICTWU I PRZEMYSŁOWI ARTYSTYCZNEMU.

KRAKÓW.

1 9 1 2.

REDAKTOR: JERZY WARCHAŁOWSKI.

KOMITET REDAKCYJNY: WŁADYSŁAW EKIELSKI, WACŁAW KRZYŻA-
NOWSKI, FRANCISZEK MĄCZYŃSKI, TADEUSZ STRYJEŃSKI, ADOLF
SZYSZKO-BOHUSZ, LUDWIK WOJTYCZKO, KAZIMIERZ WYCZYŃSKI.

ROK XIII.

WRZESIEŃ.

ZESZYT 9.

DRUKARNIA UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO POD ZARZĄDEM J. FILIPOWSKIEGO.

„ARCHITEKT“

REDAKCJA: UL. WOLSKA 14, II. p.

ADMINISTRACJA: CZYSTA 14, I. p.

Przedpłatę i należności za ogłoszenia przyjmuje Administracja: Kraków, Czysta 14, I. p.
Reklamacye należy wnosić najpóźniej w ciągu miesiąca. — Późniejsze reklamacye uwzględnione być mogą jedynie za złożeniem odnośnej należności, o ile zapas wystarczy.

WARUNKI PRZEDPŁATY:

OGŁOSZENIE WIELKOŚCI 7×10 cm.:

Rocznie 20 kor. 10 rubli 20 marek 30 franków. Jednorazowo 4 kor. 2 rb. 4 marki 6 franków.

Zeszyt 2 kor. 1 rubel 2 marki 3 franki. Rocznie 30 kor. 12 rb. 30 marek 40 franków.

Dawne roczniki, o ile zapas starczy, po 20 koron.

Przedpłata „Architekta“ dla członków polskich Towarzystw technicznych zniżona o 20%.

SKŁAD CILCNI:

W KRAKOWIE: SPÓŁKA WYDAWNICZA POLSKA. — W WARSZAWIE: E. WENDE I S-ka, KRAK. PRZEDM. 9.

WODOCIĄGI

dla miast, gmin, folwarków, zakładów kąpielowych, fabryk, ogrodów, gmachów publicznych, domów prywatnych itd.

Poszukiwanie i uchwycenie źródeł.

Wiercenie studzien.

Ustawianie pomp.

Instalacje domowe z klozetami, łazienkami itd.

Centralne Ogrzewanie

wszelkich systemów

WENTYLACYE

Łaźnie. — Mechaniczne Pralnie, Suszarnie itd.

Projektują i wykonują

Inżynier **LEONARD NITSCH i Ska**

KRAKÓW, ulica Kolejowa L. 18.

Nr. telefonu 385.

LWÓW, ulica Fredry L. 6.

Nr. telefonu 1224.

Najlepsze referencye z dotychczas wykonanych robót. — Kosztorysy bezpłatnie.

ARCHITEKT

CENTRALNE OGRZEWANIA
WSZELKICH SYSTEMÓW,

WENTYLACYE,
SUSZARNIE MECHANICZNE, PRALNIE,
KUCHNIE I ZAKŁADY HYDROPATYCZNE

WODOCIĄGI

DLA MIAST, GMIN, FABRYK, FOL-
WARKÓW, GMACHÓW PUBLICZ-
NYCH, ZAKŁADÓW KĄPIELOWYCH,
DOMÓW PRYWATNYCH I T. D.

PROJEKTUJĄ I WYKONUJĄ

DRZEWIECKI I JEZIORAŃSKI

INŻYNIEROWIE.

KRAKÓW
UL. SOBIESKIEGO 6.
TELEFON 2370.

LWÓW
ULICA SAPIEHY 2.
TELEFON 1040.

PŁASZOWSKA PAROWA FABRYKA
DACHÓWEK I CEGIEŁ
STOWARZ. ZAREJESTR. Z PORĘKĄ OGRANICZONĄ

BIURO:

KRAKÓW, ULICA ŚW. GERTRUDY L. 8.

POLECA: DACHÓWKĘ CZERWONĄ, CZAR-
NĄ I DYMIONĄ, CEGŁY MASZYŃOWE,
OKŁADZINOWE, FASADOWE, SKLEPIE-
NIOWE, KOMINOWE I PUSTE, PO CE-
NACH PRZYSTĘPNYCH.

CENNIKI I PRÓBKI WYSYŁA BEZPŁATNIE ZARZĄD.

„POMONA“

KRAKOWSKA SZKÓŁKA DRZEW.
KRAKÓW

BIURO: ULICA ŚW. GERTRUDY L. 8.
SZKÓŁKI: TRAKT WARSZAWSKI.

POLECA WZOROWO HODOWANE: DRZEWIA OWOCOWE
PIENNE: JABŁONIE, GRUSZE, ŚLIWY, CZEREŚNIE, WIŚNIE
I T. D. — DRZEWIA OWOCOWE KARŁOWE WE FORMIE
PIRAMID, PALMET, KORDONÓW PIONOWYCH I POZIOMYCH
I T. D. — KRZEWY OWOCOWE W WIELKIM WYBORZE. —
RÓŻE KRZACZASTE I PIENNE, DRZEWIA I KRZEWY OZDO-
BNE. — PODEJMUJE SIĘ ZAKŁADANIA SĄDÓW, PARKÓW
I OGRODÓW OZDOBNYCH.

BIURO TECHNICZNO-OGRODNICZE WYKONUJE PLANY I KO-
SZTORYSY NA OGRODY WSZELKIEGO RODZAJU.
CENNIK BOGATO ILUSTR. NA ŻĄDANIE DARMO I OPLACONY.

ROK DWUNASTY

WYCHODZI

„PRZEGLĄD CERAMICZNY“

POD REDAKCYĄ

DYR. INŻ. KAROLA ROLLEGO
W PODGÓRZU,

PRZY WSPÓŁDZIALE WYBITNYCH FACHOWCÓW

PRZEDPŁATA ROCZNA: 10 KOR. = 5 RUB. = 10 MAR.

BOGATY DZIAŁ OGŁOSZENIOWY.

ADRESOWAĆ WYRAŹNIE: PODGÓRZE (GALICJA), UL. Ś-GO
FLORYANA 5.

CZASOPISMO TECHNICZNE

ORGAN TOW. POLITECHNICZNEGO WE
LWOWIE, ZAŁOŻONY 1883. ROKU, PO-
ŚWIĘCONY SPRAWOM TECHNICZNYM.
WYCHODZI 5, 15 i 23 KAŻDEGO MIESIĄCA.

Przedpłata roczna: 20 kor., = 15 marek
= 8¹/₂ rubla = 22 fr.

Poszczególony numer: 1 K = 1 M = 50 kop. = 120 fr.

LWÓW, UL. ZIMOROWICZA L. 9.

Tygodnik dostaw

Wydawca: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Redakcja: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Administracja: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Wydawca: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Redakcja: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Administracja: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Wydawca: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Redakcja: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Administracja: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Wydawca: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Redakcja: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Administracja: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Wydawca: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Redakcja: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Administracja: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Wydawca: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Redakcja: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Administracja: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Wydawca: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Redakcja: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Administracja: **Wydawnictwo „Przebieg“**
Lwów, ul. Kopernika 21

Zwracamy uwagę na naszą **LISTĘ OFERENTÓW**
na ostatniej stronie niniejszego numeru

ROZCZNA PRENUMERATA K 12.
NUMERY OKAZOWE DARMO. BIURA
REDAKCJI I ADMINISTRACJI: LWÓW,
UL. KOPERNIKA NR. 21. TELEF. 1260.

PRZEGLĄD TECHNICZNY

TYGODNIK — WYDAWNICTWA ROK 37.

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI: WARSZAWA, UL. WŁODZIMIERSKA 3-5.
(GMACH STOWARZYSZENIA TECHNIKÓW)

PRZEDPŁATA: w Warszawie rocznie rb. 10, półrocznie 5 rb. Z przesyłką pocztową
rocznie rb. 12, półrocznie 6 rb.

OGŁOSZENIE JEDNORAZOWE: Za całą stronę rb. 15, za 1/2 rb. 8, za 1/4 rb. 5,
za 1/8 rb. 3. — Przy powtórzeniu 6-12-26-52 krotnem, opust 10-15-25-35%.

ARCHITEKT

MIESIĘCZNIK, POŚWIĘCONY ARCHITEKTURZE, BUDOWNICTWU I PRZEMYSŁOWI ARTYSTYCZNEMU.

R. XIII · WRZESIEŃ 1912 · ZESZYT 9.

ADRES REDAKCYI: ULICA WOLSKA L. 14.

W KRAKOWIE.

ZJAZD ARCHITEKTÓW I BUDOWNICZYCH W KRAKOWIE.

Między 12 a 16 września rb. odbył się w Krakowie, jako 5 Sekcja VI Zjazdu Techników Polskich, Zjazd zawodowy Architektów i Budowniczych*)

Na przewodniczącego Zjazdu obrano kol. W. Rawskiego ze Lwowa, na sekretarza kol. T. Szaniora z Warszawy. Zjazd odbył trzy posiedzenia na wystawie architektury. Na skutek wygłoszonych referatów przyjęto uchwały następujące: W myśl referatu inż. J. Kwiatkowskiego »O Amfiteatrze u stóp Wawelu« (w przeciwstawieniu do projektu rządowego uregulowania rzeki Wisły**): »Zjazd architektów i budowniczych przyjmuje w zasadzie projekt amfiteatru u stóp Wawelu i poleca go usilnie do wykonania«.

Na skutek referatu prof. J. Rakowicza: »O wprowadzeniu w życie planu regulacyjnego wogóle i w zastosowaniu do Wielkiego Krakowa« przyjęto uchwały: »Zjazd Architektów i Budowni-

czych uważa za konieczne, aby idąc za wyłaniającymi się potrzebami czasu, na Politechnice Lwowskiej utworzono osobną katedrę budowy miast i przedmiot ten, obowiązkowy tak dla słuchaczy architektury jak i inżynierii, odpowiednio do obydwóch kierunków traktowano^{***})i,

»aby wszystkie większe miasta, miasteczka i uzdrowiska, począwszy od Lwowa jako stolicy kraju, w jaknajkrótszym czasie przystąpiły do opracowania planów regulacyjnych, o ile możliwości w drodze konkursów publicznych«.

Obie uchwały powyższe, jako wielkiej doniosłości i znaczenia ogólniejszego, przedstawione były Zebraniu ogólnemu VI Zjazdu Techników Polskich do zatwierdzenia i przyjęcia.

Nadto Zjazd Architektów i Budowniczych uchwalił, aby: »plany regulacyjne miast traktować równomiernie tak pod względem pra-

*) P. Kazimierz Loewe, prezes Koła architektów w Warszawie, nie mogąc przybyć osobiście, przesłał Zjazdowi życzenia.

***) Projekt był publikowany w »Architekcie« (zesz. 6, r. 1911).

***) Prawie jednobrzmiącą uchwałą powzięto w Sekcyi »Hygieny i budowy miast«.

ktycznym jak i estetycznym i dołączać do znamienitszych placów i skrzyżowań ulic widoki perspektywiczne».

Oprócz przytoczonych referatów inżynier M. Lutosławski odczytał komunikat »O sztukowaniu wkładek żelaznych w ustrojach żelbetowych«, przedstawiając wyniki swych doświadczeń. Uchwały w tej sprawie żadnej nie powzięto. Poza odczytami do programu Zjazdu wchodziły zwiedzania i wycieczki. Między innymi odbyło się zbiorowe zwiedzanie zamku na Wawelu, poprzedzone odczytem kol. K. Wyczyńskiego »O restauracji Wawelu« z licznymi przezręczami.

Ostatniego dnia Zjazdu odbyła się wycieczka do Kobierzyna pod Krakowem celem zwiedzenia budowy Krajowego Zakładu dla umysłowo i nerwowo chorych.

Połączenie Zjazdu Architektów i Budowniczych z ogólnym VI Zjazdem Techników Polskich okazało się niepraktycznym, ponieważ zebrania ogólne Zjazdu i posiedzenia wspólne zbyt wiele czasu zabierały, przytem odczyty interesujące architektów odbywały się jednocześnie w paru sekcjach (Architektów i Budowniczych, Hygieny i budowy miast), co wpłynęło na rozpraszenie się uczestników zjazdu.

Zjazd Architektów i Budowniczych

uchwalił więc, aby na przyszłość Zjazdy Architektów urządzać niezależnie od ogólnych zjazdów Techników Polskich, które winny być poświęcane jedynie tylko sprawom, obchodzącym ogół techników i odbywać się bez podziału na sekcye.

Uchwały powyższe — dla przedstawienia ich Stałej Delegacji Zjazdu Techników Polskich (do której delegatem od Architektów i Budowniczych wybrany został kol. W. Rawski) — przyjęte zostały jednomyślnie w formie następującej, podanej przez kol. T. Stryjeńskiego.

1. Wszelkie koła zawodowe przy Stowarzyszeniach Techników wybierają osobne delegacje;

2. Delegacje Kół zawodowych tworzą Stałą Delegację Techników;

3. Delegacje zawodowe odbywają Zjazdy według swej woli;

4. Ogólne Zjazdy techników urządza Stała Delegacja Techników co lat kilka bez podziału na sekcye: referaty będą przedstawiane przez Delegacje zawodowe Stałej Delegacji Techników do uchwały».

Za V Sekcyę VI Zjazdu Techników.

Wincenty Rawski *Tadeusz Szanior*
prezes sekretarz

POSIEDZENIE DELEGACJI ARCHITEKTÓW POLSKICH W KRAKOWIE.

Posiedzenie odbyło się w dniu 15 września 1912 na wystawie architektonicznej w Krakowie. Obecni członkowie Delegacji: z Warszawy pp. Józef Dziekoński, Alfons Gravier, Zdzisław Mączeński i Tadeusz Szanior; ze Lwowa: pp. Wincenty Rawski i Alfred Zacharjewicz; z Krakowa: prezes D. A. P. Władysław Ekielski, Franciszek Mączyński, Ta-

deusz Stryjeński i Kazimierz Wyczyński. Prócz członków Delegacji w posiedzeniu wzięło udział liczne grono członków Zjazdu architektów i budowniczych, ogółem 40 osób.

Po otwarciu posiedzenia przez prezesa Delegacji sekretarz p. Kazimierz Wyczyński odczytał następujące sprawozdanie prezydium D. A. P. za czas

od 9-go września 1911 r. do dnia 12-go września 1912 r.

Całoroczna działalność prezydyum D. A. P. skupiała się około doprowadzenia do skutku Wystawy architektury i wnętrz w otoczeniu ogrodowym w Krakowie.

Myśl urządzenia takiej wystawy podjęło w listopadzie 1910 r. prezydyum Tow. »Polska Sztuka Stosowana« i odstąpiło ją prezydum Delegacji architektów polskich do wspólnego wykonania; tak więc grono ludzi, dążące stale do podniesienia poziomu sztuki na naszych ziemiach, uznawszy, że propaganda literacka dostatecznie przygotowała umysły szerszych sfer naszego społeczeństwa, postanowiło propagowane społeczne idee dążące do skierowania na właściwe tory problemu zdrowego, pięknego mieszkania i domu, uplastyczyć i przed oczy społeczeństwa w formie poglądowej przywieść.

Myśl rzucona przedstawiała przy wprowadzeniu jej w czyn nie mało trudności i wymagała nie mało pracy. Szczęściem nazwać trzeba, że myśl ta skupiła nie wielkie wprawdzie, ale niezwykłym zapałem ożywione grono, tworzące Komitet wykonawczy. Oprócz prezesa D. A. P. i prezesa P. S. S. w pracy około urządzenia wystawy brali udział pp. Józef Czajkowski, Jan Bukowski, Franciszek Mączyński, Karol Frycz, Dr. Stanisław Goliński, Wacław Krzyżanowski, Bolesław Malecki, Tadeusz Stryjeński, Adolf Szyszko-Bohusz, Ludwik Wojtyczko i Kazimierz Wyczyński.

Przewodnią myślą wystawy było przedstawienie poglądowe dziś tak żywej kwestyi zdrowego i przyjemnego mieszkania i to dla wszystkich warstw społecznych, poczynawszy od średnio zamożnego człowieka a skończywszy na włościaninie. Nie bez wpływu na ukształcenie wystawy był odśrodkowy ruch w dzisiejszym rozwoju miast i przyświecająca temu ruchowi idea miast-ogro-

dów. A więc otoczenie ogrodowe domu było jedną z charakterystycznych cech naszej wystawy.

Jako środek do wyrażenia tych myśli posłużył 1° konkurs na typy różnych domów przeznaczonych dla jednej lub kilku rodzin, 2° wystawienie szeregu budowli mieszkalnych z kompletnem wewnętrznym urządzeniem w otoczeniu ogrodowym.

Wślad zatem prezydyum D. A. P. w porozumieniu i z materyalną pomocą Gminy m. Krakowa rozpiśało konkurs na 5 typów domów mieszkalnych, którego rezultat w ilości 34 prac w modelach i rysunkach wystawiony jest w pawilonie głównym.

Dla zrealizowania drugiej części, drogą cichego wewnętrznego konkursu, urządzonego w łonie samychże członków komitetu, z pośród kilku projektów, wybrano projekt p. Józefa Czajkowskiego, zalecający na plac wystawy część gruntów pofortecznych sąsiadujących z parkiem Dra Jordana, a będących własnością Gminy miasta Krakowa, która je komitetowi na jeden rok odstąpiła.

Prezydyum D. A. P. ocenia wysoko wysiłek autorów prac konkursowych, wyraża im szczerze podziękowanie za wzięcie udziału w tym konkursie, ma też nadzieję, że plon uzyskany da impuls do zastosowania projektów w życiu i stanowić będzie drogowskaz dla szukających środków zatracenia szablonu i uzyskania swojskiego charakteru w budowie naszych mieszkań.

Oprócz plonu wspomnianego konkursu mamy w pawilonie głównym wystawione modele i projekta nie mieszczące się w ramach konkursu, oparte jednak na tej samej myśli: domu w otoczeniu ogrodowym. Pokażna ich ilość (63 numera katalogu) stanowi uzupełnienie konkursu. Spoglądając na te 100 oryginalnych prac, stworzonych w ostatniej dobie przez artystów w całej Polsce, nabieramy wiary w przyszłość naszej sztuki i przekona-

nia o płodności ducha narodowego, który, dotąd wypowiadając się głównie w malarstwie, wykazuje dzisiaj tyle pięknych talentów na polu architektury.

Na placu wystawy wybudowano:

Pawilon główny według projektu Ludwika Wojtyczki i Józefa Czajkowskiego z kaplicą, której wnętrze udekorował Jan Bukowski.

Pergolę na wystawę prób materiałów budowlanych projektu Władysława Ekielskiego.

Teatr, restaurację i kawiarnię według projektu Józefa Czajkowskiego; dekorację wnętrza projektował Karol Frycz.

Kioski na kwiaty i trafikę według projektu Wacława Krzyżanowskiego.

Kramy według projektu Tadeusza Stryńskiego.

Dworek podmiejski według projektu Józefa Czajkowskiego. Wnętrza urządziło Towarzystwo »Polska Sztuka Stosowana«, a mianowicie:

Sień według projektu Karola Tichego.

Pokój pana domu według projektu Józefa Czajkowskiego.

Pokój pani domu według projektu Karola Frycza.

Sypialnię według projektu Edwarda Trojanowskiego.

Jadalnię, kredens i kuchnię według projektu Henryka Uziembły.

Pokój panienki według projektu Jana Bukowskiego.

Pokój dziecinny według projektu Edmunda Bartłomiejczyka.

Salę na górze urządził Witold Małkowski jako wystawę Tow. ochrony piękności Krakowa.

Domek dla dwóch rodzin robotniczych wraz z urządzeniem wnętrza według projektu Franciszka Mączyńskiego.

Dom dla rękodzielnika (pracownia stolarska i mieszkanie) projektu Adolfa Szyszko-Bohusza z umeblowaniem według projektów Karola Maszkowskiego.

Zagrodę włościańską wraz z urządzeniem wnętrza według projektu Zdzisława Kalinowskiego.

Gospodę według projektu Wacława Krzyżanowskiego z dekoracją malarzką przez Antoniego Procajłowicza.

Ogródek przy dworku projektował Józef Czajkowski; ogródek przy domku rzemieślniczym, przy zagrodzie włościańskiej i gospodzie Dr Stanisław Goliński, pod którego też kierownictwem pozostawała techniczna strona wykonania wszystkich robót ogrodniczych na wystawie.

Przyjemnie jest nam powitać nowy, pełen artystycznej werwy i znakomity występ »Tow. Polska sztuka stosowana« w urządzeniach wnętrza oraz dekoracji. Mamy bowiem przed sobą nowe przykłady i zdobycze, które tak mile wyodrębniają się w świecie artystycznym, a są rezultatem dłuższej pracy i szkoły w tym kierunku. Na wystawie obecnej chodziło też o wszystkie warstwy społeczne, gdzie wszędzie sztuka powinna zawitać, znaleźć przystosowanie, uszlachetnić i uprzyjemnić życie codzienne. Zainteresowanie się powstającym dziełem, odmiennym od codziennych szablonowych wytworów, znalazło chętnych i życzliwych wśród sfer rękodzielników naszego i różnych zawodów. Dzięki tym ludziom można było wypełnić program, a nawet go rozszerzyć. Instalacje nowoczesne, bez których trudno byłoby się obejść w dzisiejszym domu, znalazły tu zastosowanie od zagrody włościanina aż do dworku zamożnej rodziny.

Wystawa obecna daje również szereg świeżych myśli w zakresie ogrodnictwa o wybitnym charakterze swojskim, w połączeniu piękna z użytecznością i w zastosowaniu typu każdego ogródka do charakteru otaczanej budowy. Zaslugę zorganizowania tej strony wystawy przez pozyskanie kilkunastu pierwszorzędných firm ogrodniczych ma Dr Stanisław Go-

mi. — Instytucja ta nadzwyczajnie się spodobała francuzom: twierdzą, że działalność jej jest znacznie większa, aniżeli to co francuzi sami u siebie robią za pośrednictwem organizacji rządowej mającej za cel ochronę zabytków. — Francuzi proszą, czy przy sposobności przejazdu przez Warszawę na kongres do Petersburga nie udałoby się zorganizować zwiedzenia miasta i zaznajomić się bliżej z Towarzystwem Opieki nad zabytkami i z innymi instytucjami zawodowymi. — Do tego życzenia przyłączył się i p. Bonnier, naczelny architekt miasta Paryża, dobrze już znany Kołu Architektów w Warszawie.

Uważam, że wobec doniosłości takiej wizyty, i wobec przyjacielskich stosunków, które się już zawierają, dobrze by było rozpatrzyć możebność przyjęcia architektów i kolegów francuzów w Krakowie i w Warszawie z dobrze obmyślanym i szerokim programem.

Francuzi dowiedzieli się również, że Warszawa studjuje regulamin budowlany dla przyszłego samorządu. P. Bonnier ofiarował się oprowadzić po wszelkich instytucjach prywatnych i administracyjnych miasta Paryża.

W celu zbliżenia się architektów polskich z francuzkami dobrze by było, aby Koła Krakowa i Lwowa zapisały swych prezesów na członków korespondentów Towarzystwa Architektów Dyplomowanych przez Rząd Francuzki (bezpłatnie). Koło Warszawskie już tak postąpiło i mianowało również prezydenta Tow. Arch. Dypl. Franc. swym członkiem korespondentem. — Prezydium Tow. Arch. Dypl. przez Rząd Fr. stanowi skład sekcji francuzkiej z C. P. I. A. — Takie zaprzyjaźnienie może tylko dodatnio wpłynąć na podtrzymanie interesów polskich na zjazdach międzynarodowych. Podpisany gotów jest służyć współdziałaniem przy przeprowadzeniu tych formalności, a to ze względu na osobiste dobre stosunki koleżeńskie, łączące go

z członkami Prezydium wymienionego Towarzystwa.

P. Peschl, architekt z Sekcji Austriackiej, włada dosyć poprawnie językiem polskim i jest dobrze usposobiony dla polaków.

Wypadałoby, aby Koła Krakowskie i Lwowskie zrobiły kroki w Sekcji Austriackiej i Węgierskiej, a to celem zarezerwowania lub stworzenia w Sekcji Austriackiej jednego lub dwu miejsc dla polaków. — Skład Sekcji Austriackiej jest następujący:

Prof. Otto Wagner — K. K. Oberbaurat, 3 Schillerplatz, Wiedeń I. Hermann Helmer. K. K. Oberbaurat — 7 Servitengasse, Wiedeń IX. Hans Peschl. Z. Baurat — 1 Köstlergasse, Wiedeń VI. Anton Weber, Architekt — 34 Piaristengasse, Wiedeń VIII. Mayreder (Prof. Karl) — 10 Plösslgasse, Wiedeń IV. Baron Franz von Krauss, Architekt — 4 Auerspergstrasse, Wiedeń I. Prof. Joseph Hoffmann, K. K. Regierungsrat — 32. 34 Neustiftgasse, Wiedeń VII.

Węgry:

Virgil Nagy (prof.) — II Méshr Utcza 11. — Budapeszt. Bobula (Jan de) V. Vese-gradi Utcza, 17. Budapeszt. Bálint (Zoltán) I. — Badafoki ut. 9/11. Budapeszt.

W korespondencji z Sekcją pisać należy do br. Kraussa.

Rokowania z Sekcją Austriacką lepiej by było rozpocząć po krokach w Tow. Arch. Dypl. przez rząd francuzki.

Na zjeździe miałem sposobność podnieść potrzeby stworzenia Czasopisma architektonicznego międzynarodowego. Kwestyę tą przedstawiłem w szczególności p. Stübbenowi, który się do tego zapalił. — P. Cannizzaro natomiast uważa to za zbyt ciężkie, jest za zamianą międzynarodową wszelkich pism architektonicznych różnych krajów, tak jak to praktykują w swojej sekcji. Zamiana ta jest bezpłatną — P. Cannizzaro obiecał tą kwestyą się zająć dla Ko-

ła Warszawy; należy mu to przypomnieć.

Sądzę, że dla stanowiska naszego w stosunkach międzynarodowych bardzo ważnym jest zająć się wszystkimi powyżej wyszczególnionymi kwestyami

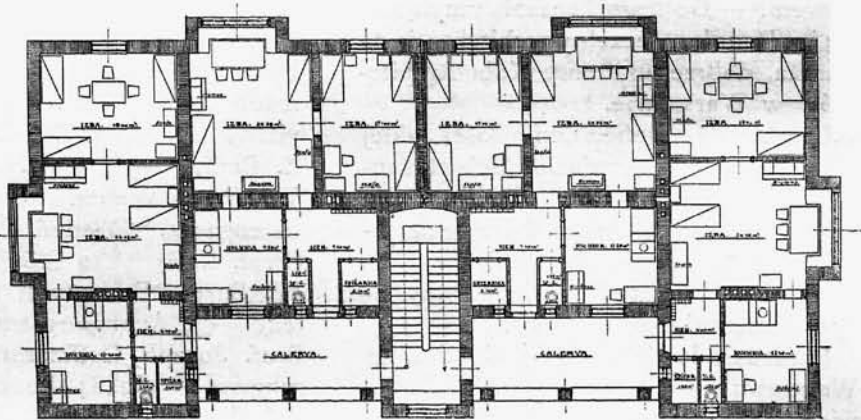
i załatwić je jaknajprędzej. Okazuje się bowiem, że polacy zajmują nienajgorzsze miejsce w świecie architektonicznym, ale może być coraz to lepiej, nad czym wszyscy powinniśmy usilnie pracować.

ALFONS GRAVIER.

KRONIKA.

KOMITET LOTERYI WYSTAWY architektonicznej, której ciągnięcie odbędzie się nieodwołalnie już dnia 15. października b. r. poleca gorąco pamięci Kolegów ze względu na konieczność poparcia budżetu wystawy nabywanie losów i zwrot należności (lubniezatrzymanych losów) w najbliższym czasie do biura Komitetu w Krakowie, ul. Smoleńska 14.

do wszystkich, posiadających listy subskrypcyjne o jak najszybszy zwrot list wraz

Karol i Tadeusz Stryjeńscy. Rzut domu o tanich mieszkaniach dla 8-miu rodzin. Patrz tablica.

Z WYSTAWY ARCHITEKTONICZNEJ. Wystawa ma się ku końcowi. Termin zamknięcia będzie ustalony niebawem. Pomimo udania się wystawy pod każdym względem i jej powodzenia w szerokich kołach społeczeństwa, niesprzyjająca pogoda przez całe lato, a zwłaszcza w ostatnich czasach musiała wpłynąć na zmniejszenie spodziewanej frekwencji, a stąd i na znaczne straty materialne. Deficyt wystawy dosięga cyfry bardzo poważnej, która niebawem po zamknięciu rachunków będzie ogłoszona.

Komitet wobec tego zwraca się niniejszem

z zebrałą gotówką pod adresem skarbnika wystawy Fr. Mączyńskiego (Kraków, Wiślna 9).

Komitet poleca też usilnie wydawnictwa wystawy, jak: album z 30 rycinami, w cenie 2 kor., karty pocztowe z widokami wystawy 24 okazy, po 10 hal. i marki reklamowe po 2 hal. za sztukę.

REPRODUKCYĘ MODELI KONKURSOWYCH rozpoczynamy na tablicach w zeszytach niniejszym od typów: III i IV; w dalszych zeszytach ukaza się modele typów: I, II i V.

PIŚMIENICTWO.

Przegląd techniczny. Warszawa. Nr. 27. Inż. Edward Dąbkowski: Tory Tramwayów elektrycznych miejskich w Warszawie; I. Littauer inż.: Przemysł bawełniany w Państwie Rosyjskim w okresie od r. 1900 — 1910. Architektura. Ruch budowlany w Państwie Rosyjskim, napisał Wawel. — Nr. 28. Karol Pomianowski: Zasady budowy zakładów o si-

le wodnej; H. M.: O rozwoju naukowej gospodarki fabrycznej w Stanach Zjednoczonych. Szkoła przemysłowo-techniczna inż. W. Piotrowskiego. Architektura. Ruch budowlany w Państwie Rosyjskim napisał Wawel (ciąg dalszy). — Nr. 20. Inż. E. Dąbkowski: Tory Tramwayów elektrycznych miejskich w Warszawie (dokończenie); Prze-

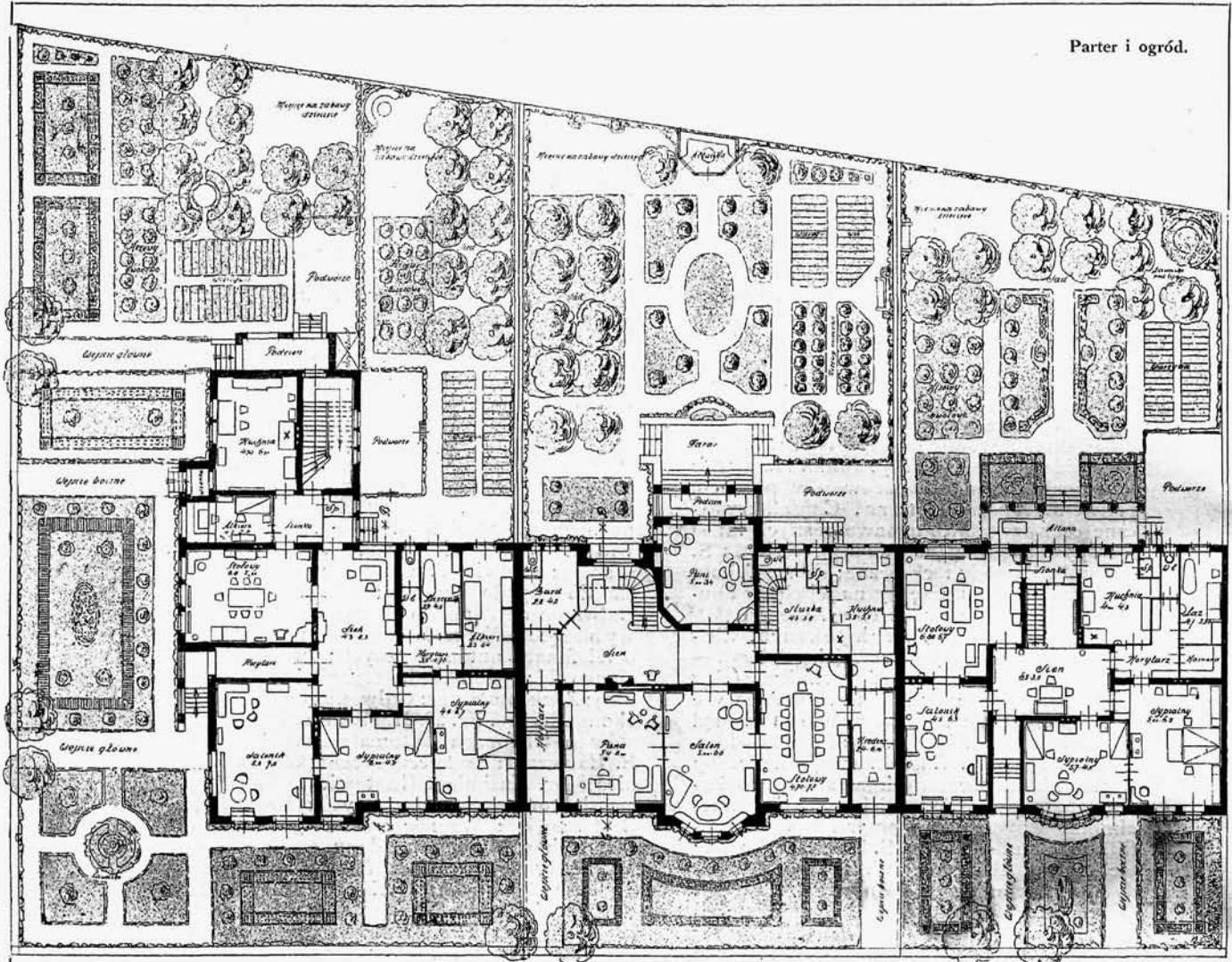
mysł bawelniany w Państwie Rosyjskiem w okresie od roku 1900—1910 podał I. Littauer inż.; Architektura. Stefan Szyller: budowa hali ślizgawkowej w Warszawie. Adam Wollman: Z powodu »Pochodu na Wawelu«. Dr. A. L.: Prof. Otto Rieth (Wspomnienie pośmiertne). Na tablicach dom hr. Edw. Raczyńskiego w Warszawie przez architektów Ś. Goebela i J. Heuricha, oraz tablice z XXXVI. konkursu Koła architektów w Warszawie. — Nr. 30. Aleksander Fuchs: Osuszenie Zúidersee; Stan obecny budowy formierek w Ameryce Północnej. Architektura. Charakterystyczne cechy w rozwoju nowoczesnych miast Europy zachodniej, skreślił W. Michalski, — Nr. 31. Osuszenie Zúidersee, ciąg dalszy; Julian Madeyski: Racyonalne opalanie parowozów płynnym paliwem. Architektura. Charakterystyczne cechy w rozwoju nowoczesnych miast Europy zachodniej (ciąg dalszy). — Nr. 32. S. Kossuth: Zawody techniczne; Elias Tabak: Wpływ skręcania przędzy na jej ciężar i numer; Stan obecny formierek w Ameryce Północnej (ciąg dalszy). Architektura. Charakterystyczne cechy miast... (ciąg dalszy). — Nr. 33. S. Kossuth: Zawody techniczne (ciąg dalszy): Stan obecny formierek w Ameryce Północnej (c. d.); Karol Nowicki: Przegląd wystaw, konkursów, kongresów i zjazdów. Architektura. Charakterystyczne cechy w rozwoju nowoczesnych miast Europy Zachodniej, napisał W. Michalski. Elektrotechnika. W. W.: Nowe przyrządy w telegrafii bez drutu. — Nr. 34. S. Kossuth: Zawody techniczne; Aleksander W. Krüger: Podkłady nawierzchni dróg żelaznych; B. Hummel: O projekcie warszawskiego tow. dróg podjazdowych. Architektura. Włódz. Piński: Spadzisty dach czy płaski? — Nr. 35. Zjazd Techników Polskich w Krakowie we wrześniu r. 1912; W. Kolędo: Tarcie wewnętrzne w smarach ciekłych; S. Kossuth: Zawody Techniczne. Architektura. Wypadki zawalenia przy robotach żelazno-betonowych; Ruch budowlany. — Nr. 37. Loewe A. G.: Ustroje napędu nowoczesnych samojazdów benzynowych; S. Kossuth; Zawody techniczne; H. Korwin — Krukowski: Produkcja blachy białej w Niemczech i Stanach Zjednoczonych w Ameryce Północnej. Architektura. W. Wróbel.: Miasto-ogród Hellerau pod Dreznem; Ruch budowlany i Rozmaitości — Nr. 38. L. Silberstein: Girooskop i jego zastosowania techniczne; S. Kossuth: Zawody Techniczne; Kolędo: Tarcie wewnętrzne w smarach ciekłych. Architektura.: W. Wróbel: Miasto-ogród Hellerau pod Dreznem; Ruch budowlany i Rozmaitości. — 39. S. Kossuth: Zawody tech-

niczne; A. S. Loewe: Ustroje napędu nowoczesnych samojazdów benzynowych. Architektura.: W. Wróbel: Miasto-ogród Hellerau pod Dreznem.

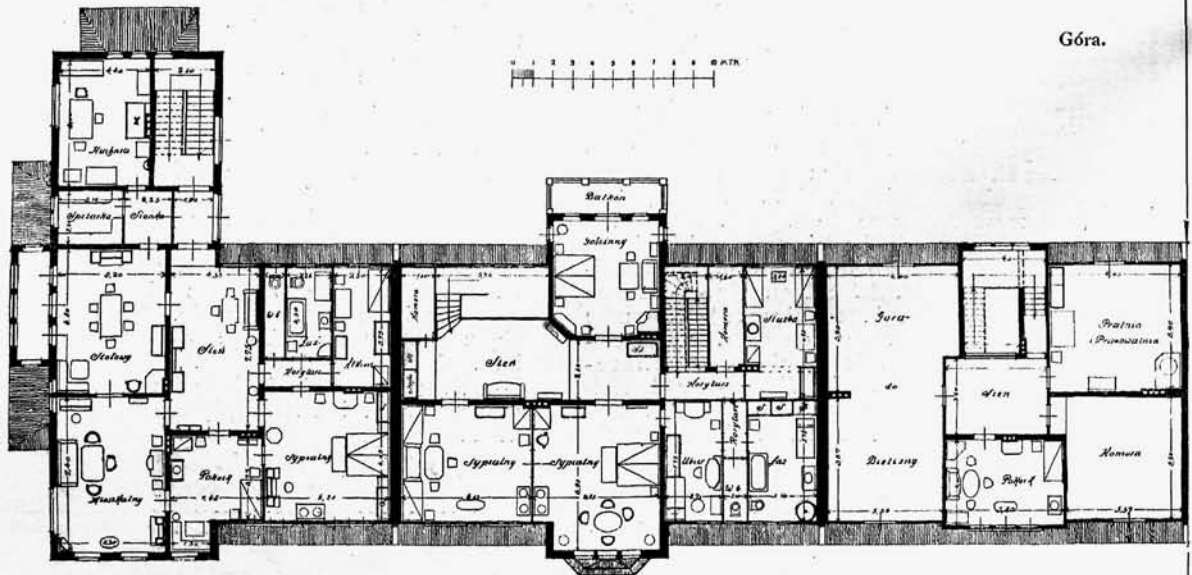
Czasopismo techniczne. Lwów. Nr. 19. Ś. p. Bogdan Maryniak, mowa rektora politechniki T. Fiedlera. Inż. Tadeusz Eberman: Motory Diesla do popędu okrętów; A. Maurizio: Odczyt o stanie politechnik w Austrii; W. Mołczański: O potrzebie przymusowej sanacji mieszkań w Galicyi. Wiadomości z literatury technicznej, Dr. Br. Biegeleisen. Rozmaitości. Sprawy bieżące. — Nr. 20. Prof. Edwin Hauswald: Kształcenie techników za granicą; Ludwik T. Eberman: Motory Diesla do popędu okrętów; Ak.: Nowe typy wodoskazów samokreślonych; A. W. Krüger: Wiadomości z literatury technicznej. Rozmaitości. Sprawy bieżące. Polskie piśmiennictwo techniczne. — Nr. 21. Prof. Edwin Hauswald: Kształcenie techników za granicą; Ludwik T. Eberman: Motory Diesla do popędu okrętów; Zdzisław Szpor: Galwaniczne »Ogniwko ekonomiczne«. Sprawy bieżące — Nr. 22. Makarewicz: Kilka słów o telefonach automatycznych; Prof. Edwin Hauswald: Kształcenie techników za granicą; Zdzisław Szpor: Galwaniczne »Ogniwko ekonomiczne«. Nr. 23. H. Makarewicz: Kilka słów o telefonach automatycznych; Prof. E. Hauswald: Kształcenie techników za granicą; Dr. Kazimierz Hnatowicz: Inżynier, czy doktor nauk technicznych; Kazimierz Bartoszewicz: Wyznaczanie długości przyrępnych według natężeń dopuszczalnych. — Nr. 24. Ignacy Drexler: Miasta-ogrodowe; Tadeusz Blauth »Ala«; Edwin Hauswald: Kształcenie techników za granicą; St. Bryła: Wystawa prac studentów technicznych w Londynie. — Nr. 25. Ignacy Drexler: Miasta ogrodowe; Tadeusz Blauth: »Ala«; Marcei Marcinkowski: Ramy w budownictwie betonowym. — Nr. 26. Tadeusz Blauth: »Ala«; Ignacy Drexler: Miasta ogrodowe; Marcei Marcinkowski: Ramy w budownictwie betonowym; W. Przewłocki: Górnictwo i hutnictwo w Galicyi w r. 1910.

Krakowski miesięcznik artystyczny. Nr. 6 za czerwiec i lipiec podaje na wstępie oświadczenie się wydziału Tow. ochrony piękności m. Krakowa przeciw ustawieniu »Pochodu« Wacława Szymanowskiego na Wawelu. Ciekawe myśli zawiera artykuł K. Kuczkowkiego p. t.: Z rozważań o wystawie domu w ogrodzie. W dalszym ciągu następują artykuły: Ochrona Tatr; komunikat Tow. Upiększania m. Lwowa i okolicy; Sprawozdanie Związku Tow. Upiększania kraju i Tow. Upiększenia m. Sazonka.

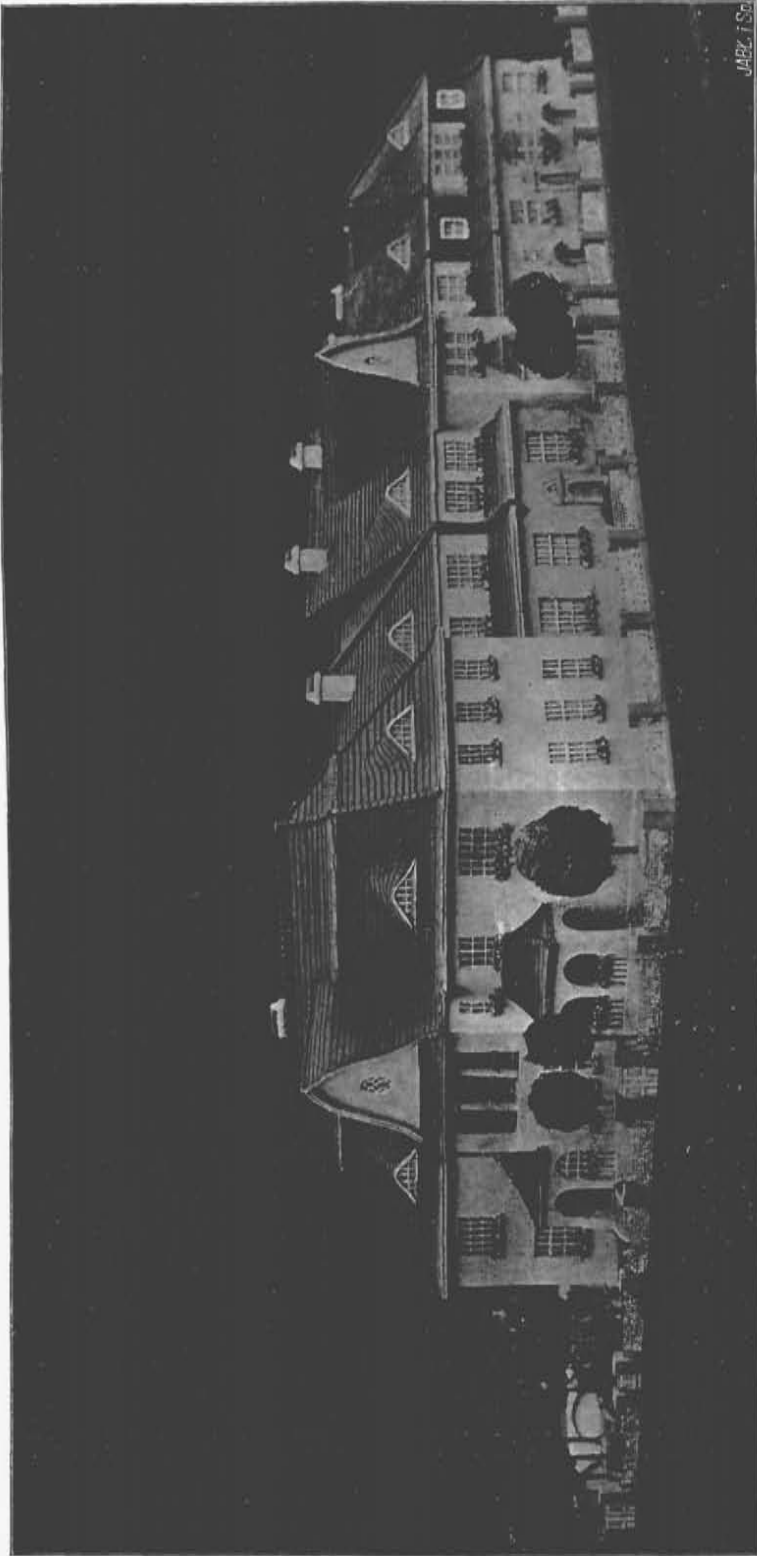
Parter i ogród.

Góra.

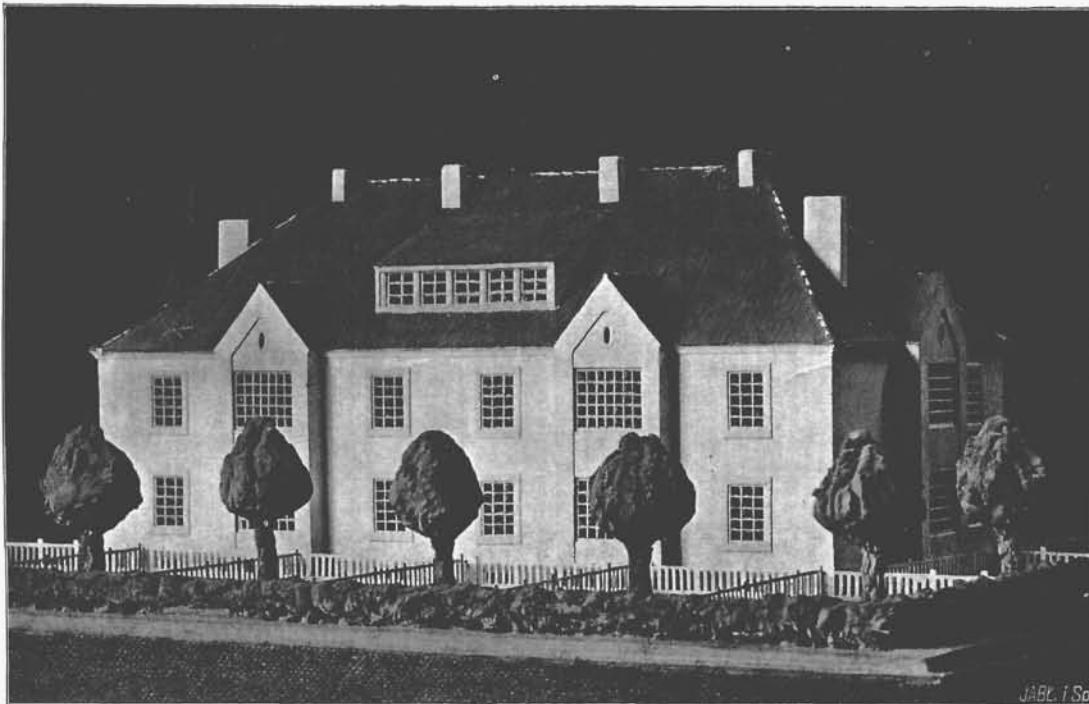

Piotr Wiczynski i Leonard Mędelki. Z konkursu na grupę 3-ch domów. Nagroda I. Patrz tablica.

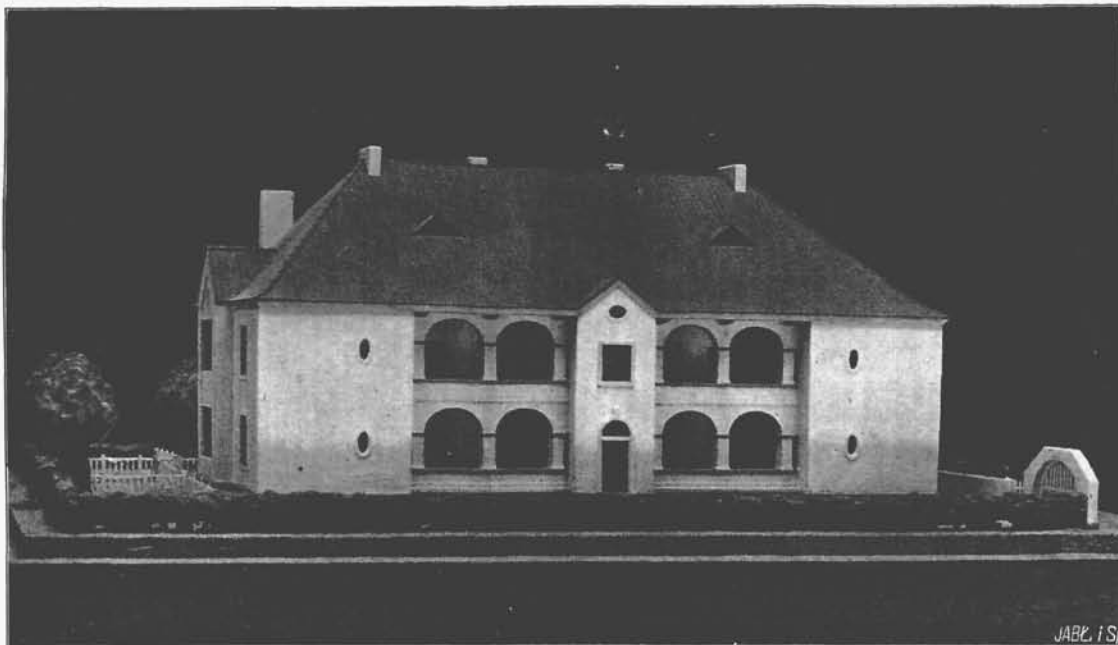

PIOTR WICZYŃSKI I LEONARD MĘDELSKI, POZNAŃ. — GRUPA TRZECH DOMÓW. — Z KONKURSU NA TYPY DOMÓW MIESZKALNYCH. NAGRODA I.
(ZDJĘCIE Z MODELU NA WYSTAWIE ARCHITEKTURY I WNĘTRZ W OTOCZENIU OGRÓDOWEM W KRAKOWIE R. 1912; RZUTY PATRZ W TEKSCIE).

JABL. i Sp.

JABL. i Sp.

KAROL I TADEUSZ STRYJEŃSCY. KRAKÓW. DOM O TANICH MIESZKANIACH DLA 8-MIU RODZIN. Z KONKURSU NA TYPY DOMÓW MIESZKALNYCH. NAGRODA I. (ZDJĘCIA Z MODELI NA WYSTAWIE ARCHITEKTONICZNEJ W KRAKOWIE; RZUTY PATRZ W TEKŚCIE).

FABRYKI DACHÓWEK W NIEPOŁOMICACH I KOŁOMYI

mają w zapasie najlepsze dachówki, znane od piętnastu lat, jako najtrwalsze i najtańsze pokrycie budynków mieszkalnych i gospodarczych. — Są również znaczne zapasy rurek drenowych i cegły maszynowej.

Każde zamówienie wykonujemy w oznaczonym terminie. Za doborowy towar i dokładne wykonanie roboty pokrycia robotnikami fabrycznymi poręczamy.

Zarząd fabryki dachówek.

MARYA WASILKOWSKA

pierwsze galicyjskie przedsiębiorstwo
robót asfaltowych i betonowych

w Krakowie, ul. Mikołajska 13. (Dom drukarni Związkowej)

wykonywa wszelkie roboty w zakresie tego zawodu wchodzące, tak w Krakowie, jak i na prowincyi, najznakomitszymi rodzimymi i asfaltami, sycylijskim i limmerowskim.

ASFALTUJE KOŚCIOŁY, HALLE, CUKROWNIE, BROWARY,
SIENIE WJAZDOWE, STAJNIE, WOZOWNIE, PODWÓRZA,
CHODNIKI, TARASY, KUCHNIE, SPIŻARNIE i t. d.

Szczególnie poleca WARSTWY IZOLACYJNE ASFALTOWE
NA FUNDAMENTACH nowo-budujących się domów oraz tynk
asfaltowy dla usunięcia wilgoci.

OGRZEWANIA CENTRALNE

WODOCIĄGI, ŁAZIENKI,
KŁOZETY i t. p.

URZĄDZA FIRMA:

IRZYK & LASOCKI

LWÓW, ULICA KOPERNIKA L. 30.

TELEFON 1362.

ADMINISTRACYA WAPIENNIKÓW I KAMIENIOŁOMÓW MIEJSKICH POD KIEROWNIOTWEM MAGISTRATU W PODGÓRZU

sprzedaje po przystępnych cenach:

Wapno skaliste odznaczone listem uznania na Wystawie budowlanej we Lwowie 1892 r., oraz wielkim medalem złotym na Wystawie przyrodniczo-lekarskiej w Krakowie 1900 r. Wapno gaszone i wapno do uprawy roli. Również poleca ze swych słynnych skal zwanych „Krzemionkami” i „skalą Twardowskiego” Kamień budowlany, brukowy i szuter. — Zamówienia przyjmuje: Kasa miejska w Podgórzu, telefon Nr. 161. i Zarząd wapienników w Podgórzu, telefon Nr. 162.

Fabryka pieców kaflowych
Józefa Niedźwieckiego i Ski
w Dębniakach pod Krakowem

poleca swoje wyroby.

KLISZE

na cynku, mosiądzu i miedzi do wydawnictw: naukowych, artystycznych, kart z widokami, cenników i t. p.

najlepiej i najtaniej wykonuje

Największy krajowy Zakład

dla reprodukcji fototechnicznej

T. Jabłoński i Spółka w Krakowie

ul. Franciszkańska L. 4. — Telefonu Nr. 614.

Klisze „Architekta” pochodzą z naszego Zakładu!

I. MEISELS

PRZEDSIĘBIORSTWO DLA DO-
STAW BUDOWLANO-TECHNICZ.
I ZAKŁAD INSTALACYJNY.

SKA. Z OGR. ODP.

KRAKÓW, UL. KARMELICKA 6.

PROJEKTUJE I WYKONUJE:

OGRZEWANIA CENTRALNE, WENTYLACJE,
SUSZARNIE, PRALNIE MECHANICZNE, KUCHNIE
PAROWE I T. P. — WODOCIĄGI, ŁAŻNIE, ŁAZIENKI,
OŚWIETLENIE GAZOWE, KANALIZACJE.

TELEFON 163.

BETON — ŻELAZOBETON
Stropy puste systemu „ERTE“.

Wstępne projekty i kosztorysy bezpłatnie.

BIURO INŻYNIERSKIE

RIMLER & TROCZYŃSKI

Kraków, Stolarska 11, Telef. 2376.

WSZELKIE URZĄDZENIA ELEKTRYCZNE

WYKONUJE

AKC. TOW. ELEKTRYCZNE

PRZEDTEM

SOKOLNICKI & WIŚNIEWSKI

LWÓW, UL. SŁOWACKIEGO NR. 18. TELEFON NR. 665.

KRAKÓW, PLAC DOMINIKAŃSKI 3. TELEFON NR. 1206.

ADRES TELEGRAFICZNY: „GROM“.

WŁASNA FABRYKA ELEKTROTECH. WE LWOWIE, UL. NA BŁONIE 38.